

Modul / fan sillabusi
60112700 –Maxsus pedagogika:logopediya ta'lim yo'nalishi

Fan/modul:	Logopediya
Fan/modul turi:	Majburiy
Fan/modul kodi:	Logo1610
Yil:	2025-2026
Semestr:	5-6
Ta'lim shakli:	Kunduzgi
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	180-120
Ma'ruza	42-28
Amaliy mashg'ulotlar	48-32
Seminar mashg'ulotlar	-
Mustaqil ta'lim	90-60
Kredit miqdori:	6-4
Baholash shakli:	Sinov va imtihon
Kurs tili:	o'zbek

Fan/modulning maqsadi (KM)	
F/MM1	Talabalarda nutq kamchiligiga ega bo'lgan bolalarda nutq faoliyatining yuzaga kelish xususiyatlari, nutq kamchiliklarining xilma-xilligi, nutq kamchiliklarini tekshirish, nutqdagi kamchiliklarni bartaraf etish, rivojlanishida nuqsoni mavjud bolalarning nutq kamchiliklarini turlariga qarab bartaraf etish metodikalarini to'g'ri tanlay olish bo'yicha yo'nalish profiliga mos bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirishdir.

Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar	
1	Ona tili, odam anatomiyasi va salomatligi

Ta'lim natijalari (TN)	
	Bilimlar jihatidan:
TN1	nutq kamchiligiga ega bo'lgan bolalarda nutq faoliyatining yuzaga kelish xususiyatlarini;
TN2	nutq kamchiliklarining turlarini;
TN3	maxsus adabiyotlarni taxlil etishni o'rganish;
TN4	nutqida nuqsoni mavjud bolalarga korreksion ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etish shakllari va usullarini ilmiy asoslagan holda to'g'ri tanlay olish haqidagi bilimga ega bo'ladi.
	Ko'nikmalar jihatidan:
TN5	nutq kamchiligiga ega bo'lgan bolalar nuqsonlarini tasniflash;
TN6	nutq kamchiliklarini tekshirish;
TN7	bolalarni nutq nuqsonlarini bartaraf etish uchun didaktik materiallarni tanlash;
TN8	nutq kamchiliklarini bartaraf etish metodikalari haqida biladi.

Fan /modul mazmuni
Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M) V-semestr

I - MODUL. Tovushlar talaffuzidagi kamchiliklar	
M1	Rinolaliya. Rinolaliyani o'rganishning tarixi. Buzilish mexanizmi, sabablari va uni aniqlash. Logopedik yordam ko'rsatishni rivojlantirish.
M2	Rinolaliya shakllari. Ochiq rinolaliya. Yopiq rinolaliya. Aralash rinolaliya.
M3	Tanglaydagi tug'ma yoriqlarning bolaning jismoniy, ruhiy va nutqiy rivojlanishiga ta'siri. Rinolaliyada nutqning o'ziga hos xususiyatlari.
M4	Rinolalik bolalarga kompleks, ya'ni tibbiy-pedagogik ta'sir logopedik ishning bir qismi sifatida. Ochiq rinolaliyada logopedik ishning asosiy tamoyillari.
M5	Operatsiyagacha va operatsiyadan keyin olib boriladigan logopedik ish

M11	Motor alaliyaning nutqiy bo'lmagan belgilari. Dispraksiya buzilishlari va uni tahlil etish.
M12	Sensor alaliya. Sensor alaliyaning asosiy belgilari. Sensor allaliya psixologik-pedagogik va nutqiy xususiyatlari.
M13	Sensor alaliyaning zaif eshitish va aqli zaiflik bilan qiyosiy tavsifi. Sensor alaliyada korreksion ta'sir tizimi.
M14	Afaziya – uning sabab lari va mexanizmi. Afaziyani o'rganishning ilmiy-nazariy asoslari. Afaziya shakllari va ularning namoyon bo'lish sabablari.
M15	Akustik-gnostik sensor afaziya: nutq tushunishdagi kamchiliklar, ekspressiv nutq buzilishi, o'qish va yozuvdagi buzilishlar.
M16	Akustik-mnestik afaziya: nutq tushunishdagi kamchiliklar, ekspressiv nutq buzilishi, o'qish va yozuvdagi buzilishlar.
M17	Semantik afaziya: nutq tushunishdagi kamchiliklar, og'zaki va yozma nutq buzilishi.
M18	Afferent-motor afaziya: artikulyatsion kamchiliklar, ekspressiv nutq buzilishi, o'qish va yozuvdagi buzilishlar.
M19	Efferent-motor afaziya: nutq tushunishdagi kamchiliklar, ekspressiv nutq buzilishi, o'qish va yozuvdagi buzilishlar.
M20	Dinamik afaziya: nutq tushunishdagi kamchiliklar, ekspressiv nutq buzilishi, o'qish va yozuvdagi buzilishlar.
M21	Bolalarda afaziyaning kechish xususiyatlari. Afaziyada korreksion-tarbiyaviy ishlarning asosiy yo'nalishlari. Afaziyaning barcha shakllarini barataraf etishda korreksion-logopedik ish tizimi va uning o'ziga xos xususiyatlari.
Mashg'ulotlar shakli: Amaliy mashg'ulot (A) V-semestr	
A1	Rinoliya, uning sabablari va belgilar.
A2	Rinoliyaga nutq kamchiligiga ega bolalarni logopedik tekshirish metodikasi.
A3	Rinoliyani bartaraf etishda operatsiyaga qadar davr.
A4	Rinoliyani bartaraf etishda operatsiyadan keyingi davr.
A5	Rinoliyada ovoz va nafas ustida ishlash.
A6	Rinoliyali bolalar bilan guruhli va yakka mashg'ulotlarni tashkil etish.
A7	Ko'p tarmoqli maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalar nutqini mashg'ulotlarda kuzatish, tahlil etish
A8	Dislaliya, rinoliya va dizartriya nutq nuqsonlarini differensial diagnostikasi.
A9	Alaliya sabab lari va belgilar
A10	Motor alaliya va sensor alaliya.
A11	Alaliya nutq nuqsoniga ega bolalarni logopedik tekshirish metodikasi.
A12	Motor alaliyani bartaraf etish metodikasi.
A13	Sensor alaliyani bartaraf etish metodikasi.
A14	Alaliya nutq kamchiliklariga ega bolalar bilan mashg'ulotlarni tashkil etish.
https://shbtpd.hms.harvard.edu/program/first-year-study/concentration-slp?utm_source.com	

A15	Nutq kamchiliklariga ega bo'lgan bolalar nutqini individual va frontal mashg'ulotlarda kuzatish va tahlil etish.
A16	Afaziya sabablari, mexanizmlari va tasnifi.
A17	Afaziya shakllari.
A18	Afaziyani bartaraf etishda reabilitatsion ta'limning tamoyil va metodlari.
A19	Afaziyani tekshirish metodikasi.
A20	Afferent motor afaziyani bartaraf etish.
A21	Efferent motor afaziyani bartaraf etish.
A22	Sensor afaziyani bartaraf etish metodikasi.
A23	Dinamik afaziyani bartaraf etish metodikasi.
A24	Semantik afaziyani bartaraf etish metodikasi.

Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M) VI-semestr

III-MODUL. Yozma nutq buzilishlarining nazariy asoslari

M1	Yozma nutq buzilishining ilmiy-nazariy asoslari
M2	O'qishning psixologik akti. Me'yorda o'qishni o'zlashtirish jarayoni
M3	Disleksiya va uning tasnifi
M4	Disgrafiya va uning tasnifi
M5	Yozma nutqning psixofiziologik, neyropsixologik va psixolingvistik asoslari
M6	Disorfografiya va uning tasnifi

IV-MODUL. Yozma nutq kamchiliklarini tekshirish va bartaraf etish usullari

M7	O'qish va yozuvda kamchiligi bo'lgan bolalarni tekshirish. Fonematik disleksiya, artikulyator-akustik disgrafiya va fonemalarning buzilishi asosidagi disgrafiyani bartaraf etish.
M8	Fonematik disleksiya, artikulyator-akustik disgrafiya va fonemalarning buzilishi asosidagi disgrafiyani bartaraf etish.
M9	Agrammatik disleksiya va disgrafiyani bartaraf etish.
M10	Optik disleksiya va disgrafiyani bartaraf etish.
M11	Yozuv jarayoni va tasviriy faoliyatning o'zaro bog'liqligi.
M12	Tasviriy vositalarni qo'llash orqali boshlang'ich sinf o'quvchilaridagi motor disgrafiyani bartaraf etish bo'yicha korreksion ishlar.
M13	Tasviriy vositalarni qo'llash orqali boshlang'ich sinf o'quvchilaridagi motor disgrafiyani bartaraf etish bo'yicha korreksion ishlar.
M14	Logoped, boshlang'ich sinf o'qituvchilari va ota-onalarning o'zaro hamkorligi.

Mashg'ulotlar shakli:

Amaliy mashg'ulot (A) VI-semestr

A1	Akustik-mnestik afaziyani bartaraf etish metodikasi.
A2	Yozma nutq buzilishi fanining maqsad va vazifalari.
A3	Yozma nutq buzilishlarining ilmiy-nazariy asoslari.
A4	O'qishning psixologik akti. Normada o'qishni o'zlashtirish jarayoni.

https://shbtphd.hms.harvard.edu/program/first-year-study/concentration-slp?utm_source.com

A5	Disleksiya va uning tasnifi.
A6	Yozma nutqning psixofiziologik, neyropsixologik va psixolingvistik asoslari.
A7	Yozma nutq buzilish sabablari, namoyon bo'lishi
A8	Boshlang'ich sinf o'quvchilari harflarni to'g'ri yozishga o'rgatish usullari.
A9	Boshlang'ich sinf o'quvchilarining orfografiyani o'zlashtirishga doir fiziologik, og'zaki nutqiy va funksional tayyorligi.
A10	Yozma nutqdagi buzilishlarni bartaraf etishga doir differensiallashgan korreksion-logopedik ishlar.
A11	Yozuvdagi kamchiliklarni o'rganishda yangicha yondoshuvlar (A. Kornev).
A12	Fonetik-fonematik nutq kamchiligiga ega bo'lgan bolalarda yozma nutq kamchiliklarini oldini olish.
A13	Boshlang'ich sinf o'quvchilarida yozma nutqni shakllantirishga oid korreksion ishlar.
A14	O'qish malakasini shakllanishini o'zlashtirish (T.G. Yegorova, Marshet usullari).
A15	Yozuv jarayoni va tasviriy faoliyatning o'zaro bog'liqligi.
A16	Motor disgrafiyaning bartaraf etish bo'yicha korreksion ishlar.

Mustaqil ta'lim (MT) V-VI semestrlar

1	Amaliy mashg'ulotlarga tayyorgarlik ko'rish va uy ishlarini bajarish	30 soat
2	Vaziyatli masalalar (kazuslar) tuzish	20 soat
3	Berilgan manbalarni tarjima qilish	20 soat
4	Fanga oid berilgan mavzu bo'yicha esse yozish	20 soat
5	Berilgan mavzu bo'yicha mustaqil ishini bajarish	60 soat
	Jami:	150 soat

Asosiy adabiyotlar:

1. Ayupova M.Yu. Logopediya. O'zbekiston faylasuflar Milliy jamiyati. T.: 2007, 2011 y.
2. Nutq terapiyasi. (A.S. Volkova tomonidan tahrirlangan). M.: Vlados. 2003 yil
3. Muminova L., Ayupova M. Logopediya. T.: O'qituvchi 1993 y.

Qo'shimcha adabiyotlar:

1. Sh.Mirziyoyev Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. Toshkent -"O'zbekiston" -2016.56 b.
2. Sh.Mirziyoyev Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. Toshkent-"O'zbekiston" -2016.488 b.
3. Sh.Mirziyoyev Qonun ustuvorligi va inson manfaatlari ta'minlash-yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. Toshkent"O'zbekiston"-2016 488b.
4. Sh.Mirziyoyev Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik - har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. Toshkent -"O'zbekiston" - 2017.104 b.

5. Mirziyoyev Shavkat Miromonovich. Yangi O'zbekiston strategiyasi. Toshkent, 2021.-458 b.
  6. Logopediya bo'yicha o'quvchi. Vlados.: M.: 1997, 1 jild. 7. Logopediya bo'yicha o'quvchi. Vlados.: M.: 1997, jild. 2.
  8. Shomaxmudova R.Sh., Mo'minova L.R. Bolalar nutqidagi nuqsonlar va ularni bartaraf etish. O'qituvchl. T.: 1993 y.
  9. Ayupova M.Yu., Aripova Sh.D. To'g'ri talaffuz qilamiz va yozamiz. O'quv-metodik qo'llanma. – O'zbekiston faylasuflar milliy jamiyati, 2020.-236a
- Axborot manbalari
1. www.tdpu.uz
  2. www.pedagog.uz
  3. www.edu.uz
  4. www.natlib.uz
  5. www.ziyonet.uz
  6. Chapey, R. (2018). Language Intervention Strategies in Aphasia and Related Neurogenic Communication Disorders. Wolters Kluwer.
  7. Brookshire, R. H. (2015). Introduction to Neurogenic Communication Disorders. Elsevier.
  8. Logemann, J. A. (1998). Evaluation and Treatment of Swallowing Disorders. Pro-Ed.
  9. Groher, M. E., & Crary, M. A. (2020). Dysphagia: Clinical Management in Adults and Children. Elsevier.

Talabanning fan bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya etiladi:

a) 5 baho olish uchun talabanning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini to'liq yoritilgan bo'lsa;
- fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiylik va mantiqiylik saqlanib, ilmiy xatolik va chalkashliklarga yo'l qo'ymas;
- fan bo'yicha mavzu materiallarining nazariy yoki amaliy ahamiyati haqida aniq tasavvurga ega bo'lsa;
- fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon etgan bo'lsa;
- berilgan savollarga aniq va lo'nda javob berilgan bo'lsa;
- konspektga puxta tayyorlangan bo'lsa;
- mustaqil topshiriqlarni to'liq va aniq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy-huquqiy hujjatlarini to'liq o'zlashtirgan bo'lsa;
- fanga tegishli mavzulardan biri bo'yicha ilmiy maqola chop ettirgan bo'lsa;
- tarixiy jarayonlarni sharhlay bilsa;

b) 4 baho olish uchun talabanning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini tushungan, fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yo'l qo'ymas;
- fanning mazmunini amaliy ahamiyatini tushungan bo'lsa;
- fan bo'yicha berilgan vazifa va topshiriqlarni o'quv dasturi doirisida bajarsa;
- fan bo'yicha berilgan savollarga to'g'ri javob berilgan bo'lsa;
- fan bo'yicha konspektini puxta shakllantirgan bo'lsa;
- fan bo'yicha mustaqil topshiriqlarni to'liq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy hujjatlarni o'zlashtirgan bo'lsa.

v) 3 baho olish uchun talabanning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fan haqida umumiy tushunchaga ega bo'lsa;
- fandagi mavzularni tor doirada yoritib, bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo'l qo'yilmas;
- bayon qilish ravon bo'lmas;
- fan bo'yicha savollarga mujmal va chalkash javoblar olinmas;
- fan bo'yicha matn puxta shakllantirilmagan bo'lsa.

g) quyidagi hollarda talabanning bilim darajasi qoniqarsiz 2 baho bilan baholanishi mumkin:

- fan bo'yicha mashg'ulotlarga tayyorgarlik ko'rilmagan bo'lsa;
- fan bo'yicha mashg'ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo'lmas;
- fan bo'yicha matnlarni boshqalardan ko'chirib olganligi sezilib tursa;
- fan bo'yicha matnda jiddiy xato va chalkashliklarga yo'l qo'yilgan bo'lsa;
- fanga doir berilgan savollarga javob olinmas;
- fanni bilmas.

Fan o'qituvchisi haqida ma'lumot

Dastur muallifi:	Tajimuratov A -Ajiniyoz nomidagi NDPI "Maktabgacha tarbiya va defektologiya" kafedrasining assistent o'qituvchisi
E-mail:	Bog'lanish uchun telefon nomeri: 999565901: <i>azizbektajimuratov20@mail.ru</i>
Tashkilot:	Ajiniyoz nomidagi NDPI "Maktabgacha tarbiya va defektologiya" kafedrasini

Mazkur Sillabus institut o'quv-uslubiy Kengashining 2025-yil "28" 06
11 -sonli yig'ilish bayoni bilan tasdiqlangan.

Mazkur Sillabus "Maktabgacha tarbiya va defektologiya" kafedrasining 2025-yil
"24" 06 11 -sonli yig'ilish bayoni bilan ma'qullangan

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i:

Fakultet dekani:

Kafedra mudiri:

Fan o'qituvchisi:

A. Abdiev
M.X. Allamberganova
J.A. Bekmanova
A. Tajimuratov